

Hemşirelik Etiği Kapsamında Hemşirelik Tezlerinin İncelenmesi: Bir Sistematik Derleme

Examination of Nursing Thesis Within the Context of Nursing Ethics: A Systematic Review

Esra AKIN KORHAN,^a
Duygu YILDIRIM,^b
Merve KIRŞAN^b

^aHemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD,
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
^bHemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD,
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
İzmir

Received: 29.05.2018
Received in revised form: 25.06.2018
Accepted: 25.06.2018
Available online: 25.10.2018

Correspondence:
Merve KIRŞAN
İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü,
Hemşirelik Bölümü,
Hemşirelik Esasları AD, İzmir,
TÜRKİYE/TURKEY
mervekirsan1167@gmail.com

ÖZET Bu çalışmada, hemşirelik alanında konusu etik olan yayımlanmış tezlerin gözden geçirilmesi ve bu tezlerden elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma, Ocak 2007-Aralık 2017 tarihleri arasında, "Türkiye Ulusal Tez Merkezi (YÖK), ProQuest Dissertations & Thesis Global, Open Thesis, Digital Commons Network, Open Access Thesis and Dissertations" veri tabanlarında ve "etik, etik problemler, etik ikilem, otonomi, mahremiyet, etik değerler, insan onuru, hasta onuru, ötanazi, hemşirelik etiği, ethic, ethical problems, ethical dilemma, ethical values, ethical principles, autonomy, privacy, human dignity, patient dignity, euthanasia, nursing ethic" anahtar kelimeleri ile ulusal ve uluslararası tezler taranarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya dâhil edilme kriterlerine uyan 62 tez çalışma kapsamında değerlendirilmiştir. Sistematik derlemeye dâhil edilen tezlerin 32'si yüksek lisans, 30'u doktora tezidir. Bu tezlerin çoğunluğunun 2010 yılı ve sonrasında gerçekleştirildiği, konularının ahlâki sıkıntı ve etik duyarlılık ile ilgili olduğu saptanmıştır. Araştırma kapsamındaki tezlerde ağırlıklı olarak Ahlâki Duyarlılık Anketi (Moral Sensitivity Questionnaire), Ahlâki Sıkıntı Ölçeği (Moral Distress Scale) ölçüm araçlarının kullanıldığı saptanmıştır. Tanımlayıcı ve nitel araştırma tasarımlarına sahip bu tezler; Türkiye, Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da genellikle hemşire örneklem grubuyla yürütülmüştür. Bu sistematik derlemeden elde edilen bulgular doğrultusunda, hemşirelik alanında etik tez konusunun yeteri kadar ele alınmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik etiği; yüksek lisans; doktora; tez

ABSTRACT The aim of this study is to examine the published thesis that are ethical in the field of nursing and to examine the data obtained from these thesis in a systematic way. This study was conducted in "National Thesis Center Turkey (YOK), ProQuest Dissertations & Thesis Global Open Thesis, Digital Commons Network, Open Access Thesis and Dissertations" databases limited to between January 2007-December 2017 and was searched nationally and internationally thesis with using "ethic, ethical problems, ethical dilemma, ethical values, ethical principles, autonomy, privacy, human dignity, patient dignity, euthanasia, nursing ethics" keywords. Sixty two thesis that met the inclusion criteria were included in the study. Thesis included in the systematic compilation 32 of them are masters and 30 of them are doctoral thesis. The majority of these thesis were carried out in 2010 and beyond were related to moral distress and ethical sensitivity. It was determined that Moral Sensitivity Questionnaire and Moral Distress Scale measurement tools were used predominantly in thesis included by the research. These thesis which have descriptive and qualitative research designs, Turkey, the United States and Canada, usually carried out with a sample group of nurses. In the direction of the findings obtained from this systematic compilation, thesis in the field of nursing, the ethical issue and its components have not been worked as adequately as a enough.

Keywords: Nursing ethics; master; doctorate; thesis

Hemşirelik; bilim ve sanattan oluşan, bireylerin, ailenin ve toplumun sağlığının korumasına ve geliştirilmesine, hastalık durumunda iyileştirilmesine yönelik hizmetlerin planlanması, örgütlenmesi, uy-

gulanması ve değerlendirmesinden sorumlu bir sağlık disiplini. Bu sağlık disiplininin meslek olmasının ön koşulu, meslek etiğine sahip olmasıdır.^{1,2} Etik; doğru ve yanlış, iyi ve kötü olanı anlamak, analiz etmek ve ayırmak için sistematik bir yaklaşım biçimi olmakla birlikte hemşirelikte etik, hemşirelik bakımı uygulamaları sırasında hemşirelerin eylemleri üzerine düşünme etkinliği. Bu etkinliğin doğru bir şekilde sonuçlanabilmesi için hemşireler tarafından duyulan ahlâki sorumluluk ve etik yargıların etkin bir analizi gerekmektedir. Etkin bir analiz ise ancak etik bilincin var olması ile mümkündür.³⁻⁵ Hemşirelikte etik bilincin varlığının profesyonel etiğin benimsenmesine, hemşirelik etiğinin gelişmesine, mesleğin profesyonelleşmesine ve dolayısıyla hemşirelerin mesleki özerkliklerini kazanmasına katkı sağlayacağı bir gerçektir.⁶

Hemşirelik alanında etik bilincin geliştirilmesi ve bu bilincin davranış tarzına dönüştürülmesi örgün eğitim, sonrasında da yüksek lisans ve doktora eğitim programları ile mümkündür. Yüksek lisans ve doktora eğitim programları hemşirelerin profesyonel olarak uygulamalarını etik çerçevede devam ettirebilmesine, eğitimleri süresince ahlâki kimliklerinin güçlendirilmesine, meslek etiğiyle ilgili bilgi ve becerilerinin artırılmasına olanak sağlamaktadır.^{7,8} Bu bağlamda yüksek lisans programının amacı; öğrencinin bilimsel araştırma yöntemi ile bilgi ve beceri kazanmasını, etik ilke ve değerler çerçevesinde elde ettiği bilgi/beceriye uygulamaya dönüştürebilmesini, aynı zamanda da uygulamaya dönüştürdüğü bilginin değerlendirmesini ve yorumlamasını yapabilme yeteneğini kazandırmaya yönelik olmalıdır. Hemşirelikte doktora programları ise öğrencinin başkalarından bağımsız araştırma yapabilme, bilimsel olayları eleştirel ve etik bakış açısıyla derin bir şekilde irdeleyebilme, olaylara farklı bakış açıları ile bakabilme yeteneği kazandırmayı amaçlamalıdır.^{9,10} Bu amaçlar doğrultusunda hemşirelik alanında yapılacak olan yüksek lisans ve doktora eğitiminde seçilecek tezlerin konu ve içeriklerinin iyi bir şekilde belirlenmesi; toplum ya da ülke için büyük bir öneme sahip olan sağlık sorunlarının ve risk faktörlerinin saptanmasına, mesleğin bilimsel gelişimine, hemşirelerin

etkin bir bakım sunabilmesi için ihtiyacı olan bilgiyi elde etmesine ve aynı zamanda hemşirelik bakımının ahlâki yönünün aydınlatılmasına katkı sağlamaktadır.^{8,11,12} Bu bağlamda, hemşirelik alanında yapılacak olan tezlerin konu ve içerikleri büyük bir anlama sahiptir. Seçilmesinin ve üzerinde çalışılmasının önemli olduğuna inanılan kavramlardan biri de hemşirelik etiğidir.

Literatür incelendiğinde; Ardahan ve Özsoy'un Türkiye'de hemşirelik alanındaki yüksek lisans ve doktora tezlerinin eğilimleri üzerine yaptıkları bir çalışmada incelemeye alınan 1.324 tezdən sadece 32'sinde yüksek lisans ve doktora tezinin konusunun etik olduğu ortaya çıkmıştır.⁹ Vosner ve ark.nın, hemşirelikte etik konusunun yaygınlığını belirlemek için yaptıkları çalışmada, 1946-2014 yılları arasında Scopus veri tabanında 1.416 çalışmaya erişilmiştir.¹³

Akademik inceleme ve araştırma konusu olarak etik üzerine ulusal ve uluslararası alanda yayımlanmış olan çalışmaların sınırlı olduğu, yüksek lisans ve doktora tezlerinde hemşirelik etiği konusunun kapsam ve içeriğini analiz eden bir araştırmanın bulunmadığı görülmüştür.

Bu doğrultuda bu çalışmada, hemşirelik alanında konu etik olan yayımlanmış tezlerin gözden geçirilmesi ve bu tezlerden elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesi amaçlanmıştır. Bu plan doğrultusunda sistematik derlemede şu sorulara yanıt aranacaktır:

1. Yüksek lisans tezlerinde etik konusu ele alınmış mıdır?
2. Doktora tezlerinde etik konusu ele alınmış mıdır?
3. Etik konusunda yayımlanmış tezlerin kapsam ve içeriği nedir?

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN AMACI

Çalışmanın amacı, hemşirelik alanında etik konusu ile ilgili yayımlanmış lisans, yüksek lisans ve doktora tezlerinin gözden geçirilmesi ve tezlerden elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesidir.

ARAŞTIRMA DESENİ

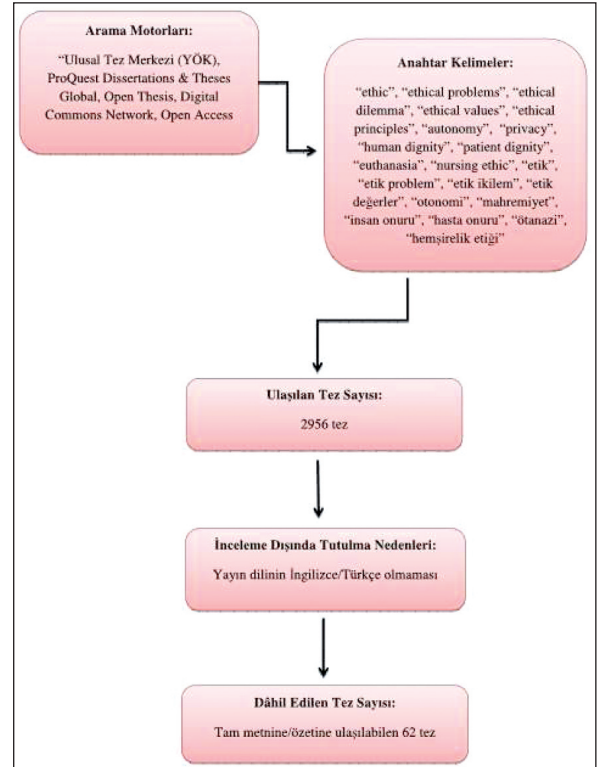
Bu çalışma sistematik derleme yöntemine göre dizayn edilmiştir.

VERİLERİN TOPLANMASI

Belirlenen amaç doğrultusunda iki araştırmacı tarafından ulusal düzeyde Türkiye Ulusal Tez Merkezi (YÖK)'den etik, etik problemler, etik ikilem, otonomi, mahremiyet, etik değerler, insan onuru, hasta onuru, ötanazi, hemşirelik etiği anahtar kelimeleriyle arama yapılmıştır. Uluslararası düzeyde ise yine iki araştırmacı tarafından tezlerin ulaşılacağı "ProQuest Dissertations & Thesis Global, Open Thesis, Digital Commons Network, Open Access Thesis and Dissertations" veri tabanlarından ethic, ethical problems, ethical dilemma, ethical values, ethical principles, autonomy, privacy, human dignity, patient dignity, euthanasia, nursing ethic anahtar kelimeleri ile ulaşılabilen, Ocak 2007-Aralık 2017 tarihleri arasında yayımlanan ulusal ve uluslararası tezler çalışma kapsamına alınmıştır.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Veri tabanlarındaki anahtar kelimeleri kapsayan tezlerin başlıkları ve özetleri dâhil edilme kriterleri yönünden incelenmiştir. Hemşirelik alanında konusu etik olan, İngilizce ve Türkçe lisans, yüksek lisans ve doktora tezleri sistematik derlemeye dâhil edilme kriterlerini oluşturmaktadır. Tasarımlarına ilişkin herhangi bir sınırlandırma getirilmeyen tezlerin tam metni ve tam metnine ulaşamayanların ise özetleri bu sistematik derlemede ele alınmıştır. Yapılan tarama sonucunda 2.956 veriye ulaşılmıştır. Başlığında ve/veya özetinde belirlenen anahtar kelimelerinden ise herhangi birini veya birkaçını içeren 134 tezin tam metni ve tam metnine ulaşamayan 29 tezin özeti incelenmiştir. İnceleme sonucunda, dâhil edilme kriterlerini kapsayan ve tam metnine/özetine ulaşılabilen 62 tez sistematik derlemenin örneklemini oluşturmuştur (Şekil 1). Araştırmacılar arasındaki güvenilirliği sağlamak için üçüncü bir araştırmacı tarafından tüm sayının %10'u kadar olan 290 veri rastgele bir şekilde seçilip, dâhil edilme kriterleri açısından incelenmiş ve değerlendirmeler arasında %100'lük bir uyum olduğu saptanmıştır.

ŞEKİL 1: Örneklemin belirlenme süreci.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırmada tezlerin incelenmesi uzun zaman aldığından, sadece son 10 yılda yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri araştırma kapsamına alınmıştır. Araştırma kapsamına alınan tezlere anahtar kelimeler yazılarak online ulaşılması, uluslararası yayımlanan tezlerin hangi alanda yapıldığının belirtilmemesi ve ayrıca tezlerde belirlediğimiz analiz yöntemine uygun sonuçların açık ve anlaşılır bir şekilde yer verilmemesi araştırmanın diğer sınırlılıklarıdır.

BULGULAR

Sistematik derlemeye dâhil edilen tezlerin 32'si yüksek lisans, 30'u doktora tezidir.¹⁴⁻⁷⁵ Bu tezlerden 5'i 2007 yılında, 2'si 2008 yılında, 3'ü 2009 yılında, 9'u 2010 yılında, 2'si 2011 yılında 5'i 2012 yılında, 6'sı 2013 yılında, 5'i 2014 yılında, 9'u 2015 yılında, 9'u 2016 yılında ve 7'si 2017 yılında yayımlanmıştır (Tablo 1).¹⁴⁻⁷⁵

Araştırma kapsamına alınan tezlerin konu eğilimleri incelendiğinde; 10'u ahlâki sıkıntı, 11'i etik

TABLO 1: Örnekleme yer alan araştırmaların incelenmesi.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Araştırma tipi- Örnekleme büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Ogum (2008) ¹⁴	"Byrd'in Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi"nin geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi	Doktora tezi	Etik duyarlılık	Metodolojik 310 hemşire	Türkiye	Byrd'in hemşirelere yönelik etik duyarlılık testinin Türkiye formunun geçerlik ve güvenirliğini ölçmektir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Ukuaip (2015) ¹⁵	Hemşire ve ebelerin kişisel olarak eksiklikleri giderme tutumunun etik açısından değerlendirilmesi	Doktora tezi	Etik bakış açısı	Kesitsel 289 ebe- hemşire	Türkiye	Hemşire ve ebelerin kişisel olarak eksiklikleri giderme tutumunun etik açısından değerlendirilmesidir	-Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Cerit (2010) ¹⁶	Hemşirelerin profesyonel etik davranışları ile etik karar verebilme düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi	Doktora tezi	Etik karar verme	Tanımlayıcı ve ilişkisel 225 hemşire	Türkiye	Araştırma hemşirelerinin profesyonel davranışları ile etik karar verebilme düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesidir	-Hemşirelikte profesyonelliğe ilişkin davranışsal envanter -Hemşirelik etik iklem testi
Kökürk (2013) ¹⁷	Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Tanımlayıcı ve ilişkisel 170 hemşire	Türkiye	Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılık düzeyleri arasındaki ilişkinin belirlenmesidir	-Yapılandırılmış soru formu -Değerler Hiyerarşisi Ölçeği (DHO)
Avcı (2007) ¹⁸	Pediyatri alanında hemşirelerin etik sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlarının incelenmesi	Yüksek lisans tezi	Etik sorun	Tanımlayıcı 100 hemşire	Türkiye	Pediyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin; verilen örnek vakalardaki etik sorunları, etik iklemler açısından nasıl değerlendirdiklerini belirlemek ve örnek vakalarda belirledikleri etik sorunların çözümüne yönelik önerdikleri yaklaşımlarını sıralamaktır	-Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA) -Sosyodemografik özellikler veri formu -5 etik vakadan oluşan veri toplama formu
Pekcan (2007) ¹⁹	Yalova ili çevresinde görev yapan hekimlerin ve hemşirelerin etik duyarlılıkları	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Metodolojik ve tanımlayıcı 200 sağlık personeli	Türkiye	Hekim ve hemşirelerin etik duyarlılık durumlarının tanımlanmasıdır	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Sonakin (2010) ²⁰	Hemşirelerin iş doyumları ile çalıştıkları kurumların etik iklimi arasındaki ilişki	Yüksek lisans tezi	Etik iklim	Tanımlayıcı ve analitik 432 hemşire	Türkiye	İş doyumunu ve etik iklim kavramları arasındaki ilişkileri incelemektir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Etik iklim ölçeği -İş doyum ölçeği
Ergene (2012) ²¹	Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin etik duyarlılıkları	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Etik duyarlılık Etik duyarlılık	Türkiye	Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin etik duyarlılıklarını belirlemektir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Esen (2013) ²²	Yenidoğan yoğun bakım ebe ve hemşirelerinin etik iklemleri ve meslek profesyonel düzeyleriyle ilişkisi	Yüksek lisans tezi	Etik iklem	Tanımlayıcı ve analitik 151 ebe ve hemşire	Türkiye	Yenidoğan yoğun bakım alanında çalışan ebe ve hemşirelerin etik iklemler karşısındaki tutumlarının mesleki profesyonel düzeyleriyle ilişkisini saptamaktır	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Yenidoğan yoğun bakım ünitesi Etik İklemler Anketi -Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri
Tazeşün (2013) ²³	Çocuk hemşirelerinin etik duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörler	Yüksek lisans Tezi	Etik duyarlılık	Tanımlayıcı 120 hemşire	Türkiye	Çocuk hemşirelerinin etik duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörleri belirlemektir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA) -Maneviyat ve Manevi Bakım Dereceleme Ölçeği
Daşbük (2016) ²⁴	Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Tanımlayıcı ve ilişkisel 200 klinik/poliklinik hemşiresi	Türkiye	Araştırma hemşirelerinin kişisel değerleri ile etik duyarlılıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesidir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Değerler Hiyerarşisi Ölçeği (DHO) -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)

TABLO 1: devamı.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Araştırma tipi- Örnekleme büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Arsilan (2017) ²⁵	Hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinin yoğun bakıma özel etik konulardaki yaklaşımları üzerine etkisi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Tanımlayıcı 161 hemşire	Türkiye	Yoğun bakımlarda görev yapan hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinin, yoğun bakımlarda sık karşılaşılan etik sorunlara yaklaşımına olan etkisinin belirlenmesidir.	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA) -Etik Konulara Yaklaşım Anketi
Özlem (2016) ²⁶	Etik eğitim programının hemşirelerin etik karar verebilme düzeyine etkisi	Yüksek lisans tezi	Etik karar verme	Nitel ve nicel karma yöntem 13 hemşire	Türkiye	Hemşirelere uygulanan etik eğitim programının hemşirelerin etik karar verebilme düzeyine etkisini incelemektedir.	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Yan yapılandırılmış görüşme formu I-II
Nas (2017) ²⁷	Hemşirelerin etik duyarlıklarının belirlenmesi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Tanımlayıcı 253 hemşire	Türkiye	Hemşirelerin etik duyarlıklarını belirlemektedir.	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Aydoğan (2015) ²⁸	Acilde çalışan sağlık personelinin etik duyarlıklarının belirlenmesi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Kesitsel 259 sağlık personeli	Türkiye	Acilde çalışan sağlık personelinin etik duyarlıklarını belirlemektedir	-Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA)
Karabulut (2015) ²⁹	Hemşirelikte etik eğitimi ve örnek bir müfredat geliştirme	Doktora tezi	Etik eğitimi	Tanımlayıcı, nicel ve metodolojik 200 akademisyen hemşire	Türkiye	Mevcut hemşirelik lisans programlarında yer alan etik dersinin, eğitimcilerin görüş ve önerileri doğrultusunda analizini yapılarak ülkemizde hemşirelikte etik eğitime klavuz niteliğinde olacak örnek bir müfredat geliştirmek ve öneride bulunmaktır	-Elektronik anket linki
Çiçek (2017) ³⁰	Yöneticilerin etik liderlik davranışları ve hemşirelerin örgütsel adalet algıları	Yüksek lisans tezi	Etik davranış	Tanımlayıcı 177 hemşire	Türkiye	Bu çalışma yöneticilerin etik liderlik davranışları ve çalışanların örgütsel adalet algılarını belirlemektedir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Etik Liderlik Ölçeği -Organizational Justice Scale (Kurumsal Adalet Algısı Ölçeği)
Özsoy (2017) ³¹	Hastanelerdeki kurum kültürünün hemşirelerin etik ve kurumsal adalet davranışları üzerine etkisi	Yüksek lisans tezi	Etik davranış	Tanımlayıcı 153 hemşire	Türkiye	Hastanelerde çalışan hemşirelerin kurumsal kültür, kurumsal adalet algısı ve etik davranış durumlarını belirlemektedir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Organizational Justice Scale (Kurumsal Adalet Algısı Ölçeği) -Kurum Kültürü Ölçeği -Etik Davranışlar Ölçeği
Palazoğlu (2016) ³²	Acil serviste çalışan hemşirelerin tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerinin etik duyarlılıkla ilişkisi	Yüksek lisans tezi	Etik duyarlılık	Kesitsel 236 hemşire	Türkiye	Acil serviste çalışan hemşirelerin tükenmişlik ve iş doyumu düzeylerinin etik duyarlılıkla ilişkisini belirlemektedir	-Ahlaki Duyarlılık Anketi (ADA) -Maslach Tükenmişlik Ölçeği -Minnesota İş Doyum Ölçeği -Görüşme tekniği
Friedman (2015) ³³	Patient experience of privacy while Participating in group healthcare: A phenomenographic description	Doktora tezi	Mahremiyet	Nitel 15 hasta	ABD	Hastalar tarafından deneyimlenen ve kavramsallaştırılmış mahremiyet olgusunu tanımlamaktadır	-The Debriefing for Meaningful Learning (DML)
Randall (2015) ³⁴	A simulation to improve the clinical nursing instructor's teaching of ethics to students in the clinical setting	Doktora tezi	Etik eğitimi	Nitel ve nicel karma yöntem 8 klinik eğitici	ABD	Klinik ortamda öğrencilere verilen etik öğretim üzerine, klinik eğitimcilerin eğitim deneyimini geliştirmektedir	-Anket formu -Katılımcı klavuzu
Siva (2015) ³⁵	Moral Distress	Yüksek lisans tezi	Ahlaki sıkıntı	Ön test-son test 32 hemşire	ABD	Dahil-cerrahi birimde çalışan hemşirelerin ahlaki sıkıntılarını belirlemek ve ahlaki bir duruma baş edebilmek için kullanılabilecek uygun başa çıkma becerilerini araştırmaktır	-Anket formu -Katılımcı klavuzu

devamı... →

TABLO 1: devamı.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Araştırma tipi- Örnekleme büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Zavitsky (2015) ³⁸	Exploring the relationship between moral distress and coping in emergency nursing	Doktora tezi	Ahlaki sıkıntı	Tanımlayıcı, ilişkisel 198 acil servis hemşiresi	ABD	Acil servis hemşirelerindeki ahlaki sıkıntıyı ve bu uzmanlık grubundaki başa çıkma davranışları ile olan ilişkili incelemektedir	-Moral Distress Scale (Ahlaki Sıkıntı Ölçeği) -COPE Inventory -Sosyodemografik özellikler veri formu
Gonzalez (2016) ³⁷	Exploring the presence of moral distress in critical care nurses	Yüksek lisans tezi	Ahlaki sıkıntı	Tanımlayıcı 28 hemşire	ABD	Ahlaki sıkıntının yoğun bakım hemşirelerine etkilerini araştırmaktır	-Moral Distress Scale (Ahlaki Sıkıntı Ölçeği)
Bowser (2016) ³⁸	Exploring nurses' attitudes about the value of a hospital based medical futility policy	Yüksek lisans tezi	Etik karar verme	Nitel-tanımlayıcı 9 lisansüstü hemşirelik öğrencisi	ABD	Hemşirelerin yararsız tedavileri destekleme tutumlarını açıklamaktır	-Görüşme tekniği
Makiya (2016) ³⁹	Moral distress, leadership integrity, ethical climate and turnover intent in critical-care nurses	Doktora tezi	Ahlaki sıkıntı	Kesitsel- ilişkisel- nitel-tanımlayıcı 254 yoğun bakım hemşiresi	ABD	Erişkin yoğun bakım hemşirelerinin karşılaştığı ahlaki sıkıntı ile hemşirelerin pozisyonlarını terk etme ihtimalini, hemşirelerin liderlik davranışsal bütünlüğü ve etik iklim algılarının, croya yönlendirmeye üzerindeki ilmi etkilerini incelemektedir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Moral Distress Scale (Ahlaki Sıkıntı Ölçeği) -Hospital Ethical Climate Survey -Perceived Leader Integrity Scale
Blackburn (2009) ⁴⁰	Stories, ethics and the interpretation of meaning: Bearing witness to mothers' stories of their neonatal intensive care unit experience	Doktora tezi	Etik bakış açısı	Tanımlayıcı Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde çocuğu bulunan 4 anne (hasia yakını)	ABD	Yenidoğan yoğun bakım ünitesindeki annelerin deneyimlerini tanımlamak ve annelerin kişisel deneyim hikayelerinin önemi konusunda çalışanları bilgilendirmektedir	-Görüşme tekniği
Porter (2010) ⁴¹	Nurse managers' moral distress in the context of the hospital ethical climate	Doktora tezi	Ahlaki sıkıntı	Nitel 17 yönetici hemşire	ABD	Yönetici hemşirelerin, ahlaki sıkıntı deneyimine yol açan ahlaki muhakemedeki dış kısıtlanmaları nasıl algıladıklarını incelemektedir	-Görüşme tekniği
Villers (2010) ⁴²	Moral distress and avoidance behavior in nurses working in critical care and non-critical care units	Doktora tezi	Ahlaki sıkıntı	Tanımlayıcı, kesitsel, karşılaştırmalı 682 hemşire	ABD	Yoğun bakım ile yoğun bakım dışında çalışan hemşireler arasındaki ahlaki sıkıntı ve kaçırma davranışları arasındaki ilişkiyi araştırmaktadır	-Moral Distress Scale (Ahlaki Sıkıntı Ölçeği) -Impact of Event Scale (IES)
Baxter (2012) ⁴³	"Being certain": Moral distress in critical care nurses	Doktora tezi	Ahlaki sıkıntı	Nitel 10 hemşire	ABD	Ahlaki sıkıntı bağlamında doğru eylemden emin olma tecrübesini ve anlamını keşfetmektedir	-Yüz yüze görüşme tekniği
Barlett (2013) ⁴⁴	Developing ethical competence: the perspective of nurse educators from pre-licensure baccalaureate nursing programs accredited by the commission on collegiate nursing education	Doktora tezi	Etik yeterlilik	Nitel ve nitel karma yöntem 118 akademisyen hemşire	ABD	Etik yeterlilik kavramını bakaalya hemşireliği perspektifinden tanımlamak ve lisans öncesi bakaalya hemşireliği programlarında etik eğitimin değerlendirilmesi, güncel entegrasyon yöntemlerini tanımlayabilmektedir	-Anket formu
Lowden-Crook (2014) ⁴⁵	The "Globoesity" trend: Exploring the ethical concerns of registered nurses caring for bariatric surgery patients	Yüksek lisans tezi	Bakım etiği	Nitel 9 hemşire	Australya	Ahlaki sıkıntı bağlamında doğru eylemden emin olma tecrübesini ve anlamını keşfetmektedir	-Görüşme tekniği

devamı...→

TABLO 1: devamı.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Araştırma tipi- Örnekleme büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Schmidt (2014) ⁴⁶	Core professional nursing values as experienced by baccalaureate nursing students who are men	Doktora tezi	Profesyonel hemşirelik değerleri	Nitel fenomenolojik 9 hemşirelik öğrencisi	ABD	Eriktik bakılaya hemşireliği öğrencilerine temel mesleki hemşirelik değerlerinin anlamını anlaması ve yorumlamasıdır	-Görüşme tekniği -Bejge ve resimler -Alan notları -Sosyodemografik özellikler veri formu
Musto (2010) ¹⁷	Doing the best I can do: Moral distress in adolescent mental health nursing	Yüksek lisans tezi	Ahlaki sıkıntı	Temel teori tasarımı 12 hemşire	Kanada	Ahlaki sıkıntı deneyimini iyileştirmek için ergenlere çalışan ruh sağlığı hemşireleri tarafından kullanılan süreci araştırmaktır	-Kartopu tekniği -Yan yapılandırılmış görüşme tekniği
Vinos (2015) ⁴⁸	Nursing student moral development in preceptorship: Socializing for authentic caring engagement in nursing practice	Doktora tezi	Ahlaki gelişim	Nitel-temel teori tasarımı 5 hemşirelik öğrencisi, 4 hemşire, 4 öğretim üyesi	Kanada	Klinik öğretimde öğrencinin ahlaki gelişimini araştırmaktır	-Görüşme tekniği
McMurray (2016) ⁴⁹	Getting through the shift navigating moral distress in acute care nursing	Yüksek lisans tezi	Ahlaki sıkıntı	Nitel 9 hemşire	Kanada	Hemşirelerin ahlaki sıkıntı süreçlerini, sağlık ortamıyla olan etkileşimlerini araştırmaktır	-Görüşme tekniği
Fisher (2010) ⁵⁰	Understanding aboriginal families' experiences of ethical issues in a care environment: A relational paediatric intensive ethics perspective	Yüksek lisans tezi	Etik sorun 3 aborjin aile	Nitel-İlanımlayıcı 3 aborjin aile	Kanada	Aborjin aileleri ve sağlık meslek mensupları arasında gelişen bazı ortak ilişkisel etik konuların ele alınması için bir örnek olay tanımı oluşturmaktır	-Görüşme tekniği
Kim (2009) ⁵¹	Development and initial psychometric evaluation of nurses' ethical decision making around end of life care scale in Korea	Doktora tezi	Etik karar verme	Nitel-metodolojik 230 hemşire	ABD	Koreli hemşirelerin yaşam sonu bakımdaki etik karar vermeyi açıklayabilecek bir ölçek geliştirmek ve ölçeğin psikometrik özelliklerini değerlendirmektir	-Nurses' Ethical Decision Making around End of Life Care Scale (NEDM-EOLCS) -Sosyodemografik özellikler veri formu
Settle (2010) ⁵²	Predictors of NICU nurse activism: response to ethical dilemmas	Doktora tezi	Etik ikilem	Kesitsel 224 hemşire	ABD	Hemşirelerin varsayımsal bir etik ikilem karşısındaki muhtemel eylemlerini araştırmaktır	-Nurses Ethical Involvement Survey
Williken (2017) ⁵³	The development and psychometric validation of the ethical awareness scale	Doktora tezi	Etik duyarlılık	Metodolojik 116 hemşire	ABD	Etik Bilinç Ölçeğini geliştirilmesi ve ölçeğin psikometrik özelliklerini değerlendirmektir	-Ethical Awareness Scale
Greaney (2014) ⁵⁴	Autonomy as lived: An empirical ethical analysis of patient autonomy in the clinical context of individuals engaged with self-testing technology	Doktora tezi	Ölçümlü	Nitel fenomenolojik 12 dyabetli hasta	İrlanda	Bireyler arasındaki özerkliğin ampirik ve etik analiziyle sağlık bakım uygulamalarında hasta özerkliğinin anlamını incelemektedir	-Görüşme tekniği
Ekroos (2016) ⁵⁵	Exploring forensic nursing ethics and practice: Roles, loyalties and photodocumentation practices	Doktora tezi	Hemşirelik etiği	Tanımlayıcı 526 adli hemşire	ABD	Adli hemşirelerin mesleki değerleri ve rollerinin neliğini ortaya koymaktır	-Forensic Nursing Photodocumentation & Digital Imaging Study Survey -Question and Understanding Aid
Roy (2014) ⁵⁶	Recommending nursing and patient dignity: An integrative review	Yüksek lisans tezi	Hasta onuru	Tanımlayıcı 12 araştırma makalesi	Kanada	Hasta onurunun korunmasını ve sürdürülmesini, akut bakım hemşireliğine kazandırma stratejilerini araştırmaktır	-Sistematik inceleme
Saran (2014) ⁵⁷	Understanding nursing care of older adults with 'Do Not Resuscitate' orders in acute care	Yüksek lisans tezi	Etik ikilem	Tanımlayıcı 8 hemşire	Kanada	Dahilicerrahi birimlerde yatan yaşlı bireylerin bakım hizmetlerini araştırmak ve DNR emirleriyle ilişkili olara etik uygulamalara yönelik koleyastırcıları ve engelleri tanımlamaktır	-Yan yapılandırılmış görüşme tekniği
Montreuil (2017) ⁵⁸	Moral experiences of crisis management in a child mental health setting: A participatory hermeneutic ethnographic inquiry	Doktora tezi	Ahlaki deneyim	Nitel 4 hasta+2 hasta yakın+ 4 sağlık personeli	Kanada	Çocuk ruh sağlığında etik kaygıların en iyi şekilde çözülmesini sağlayacak bakım yaklaşımları geliştirmek için çocuk, abaveyn ve çalışanların kurumsal normları, yapıları, uygulamaları ve bunlara eşlik eden ahlaki deneyimleri, kriz yönetimi ve kontrol önlemlerinin kullanımının araştırılmasıdır	-Katılımcı gözlemleri -Yan yapılandırılmış görüşme tekniği -Dokümantasyon incelemesi

devamı...→

TABLO 1: devamı.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Örneklem büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Muster (2012) ⁵⁹	Violation of personal and professional nursing values: six case studies of nurses who have left nursing	Doktora tezi	Profesyonel hemşirelik değerleri	Vaka analizi metodolojisi 6 hemşire	ABD	Hemşirelikten ayrılmaya kararını anlamak ve açıklamaktır	-Alan notları -Görüşme tekniği
Gentri (2007) ⁶⁰	A study of the attributes of vocational nurse educators about codes of ethics	Doktora tezi	Etik kodlar	Tanımlayıcı 100-125 akademisyen hemşire	ABD	Mesleki hemşire eğitimcilerinin, eğitici etik kodlara olan gereksinim ile ilişkili tutumlarını incelemektedir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Anket formu
Sullivan (2012) ⁶¹	An ethnographic study of the culture care values, beliefs and practices of new baccalaureate-prepared registered nurses regarding the primacy of an ethical commitment to the patient within a magnet hospital	Doktora tezi	Etik komiteler	Nitel 21 hemşire	ABD	Kuzey Doğu Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir hastanede yeni bakanlara programa hazırlanmış lisanslı hemşirelerin, uygulamadaki etik sorumluluğunun önceliğine ilişkin kültür bakım inançları ve değerlerini tanımlamak, incelemek ve analiz etmektir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Kartopu tekniği
Lernermeier (2007) ⁶²	Hearing the call of parents: Relational ethics in the NICU	Yüksek lisans tezi	İlişkisel etik	Nitel-anımlayıcı 8 hasta yakını	Kanada	Yoğun bakımdaki bebeklerin aileleri ve onların sağlık bakım sağlayıcıları arasındaki ilişkinin ahlaki önemini açığa çıkarmaktır	-Görüşme tekniği
Leslie (2010) ⁶³	Quest and daring: The ethic of care in a nursing classroom	Doktora tezi	Bakım etiği	Nitel 5 öğrenci ve 1 öğretim üyesi	ABD	Bir üniversitedeki bakanlara hemşirelik programının birinci döneminde katılımcılar tarafından deneyimlenen bakım etiğini ortaya çıkarmaktır	-Görüşme ve gözlem tekniği
Tackett (2010) ⁶⁴	Social justice: Faculty reports on student clinical incompetence from the ethic of justice and the ethic of care	Doktora tezi	Bakım etiği	Nitel 7 akademisyen hemşire	ABD	Bakım ve adalet etiği konusundaki öğrencilerin klinik yetersizliğine ilişkin bakanlara hemşirelik programlarındaki öğretim üyelerinin raporlarını incelemektedir	-Görüşme tekniği
Grason (2015) ⁶⁵	Teaching ethics in classroom settings: perceptions and experiences among nursing faculty in pre-licensure baccalaureate nursing programs	Doktora tezi	Etik eğitimi	Tanımlayıcı-nitel-fenomenolojik 11 akademisyen hemşire	ABD	Lisans öncesi bakanlara hemşirelik öğrencilerine sınıf ortamında etik kavramını öğreten akademisyen hemşirelerin deneyimlerini araştırmaktır	-Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği
Hartrant (2009) ⁶⁶	The effect of ethical ideology and professional values on registered nurses' intentions to act accountably	Doktora tezi	Profesyonel hemşirelik değerleri	Tanımlayıcı 215 hemşire	ABD	Lisanslı hemşirelerin mesleki değerleri üzerindeki etik ideolojinin etkisini belirlemektedir	-Sosyodemografik özellikler veri formu -Ethical Position Questionnaire -Nurses Professional Values Scale Revised
McLaughlin (2016) ⁶⁷	The experience of accelerated nursing program graduates utilizing ethics in their nursing practice	Doktora tezi	Bakım etiği	Nitel fenomenolojik 10 hemşirelik mezunu	ABD	Araştırmaya katılan bireylerin hemşirelik uygulamalarındaki etik yaratılma deneyimlerini ortaya çıkarmaktır	-Açık uçlu soru formu -Sosyodemografik özellikler veri formu
Jarvin (2013) ⁶⁸	The place of ethics in mental health nurses' clinical judgment in the use of seclusion	Yüksek lisans tezi	Etik karar verme	Nitel 17 hemşire	Kanada	Toplumdan uzaklaştırma hakkında psikiyatri hemşirelerinin klinik kararlarda etgini yerini incelemektedir	-Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği
Park (2011) ⁶⁹	The relationship of ethics education to moral sensitivity and moral reasoning of students in baccalaureate nursing programs of south Korea	Doktora tezi	Ahlaki duyarlılık	Tanımlayıcı 946 hemşirelik öğrencisi	ABD	Güney Kore'deki bakanlara hemşirelik programlarında öğrencilerin akademik sınıfı, etik eğitim, öğrenci özellikleri ile ahlaki duyarlılık ve ahlaki muhakeme arasındaki ilişkiyi incelemektedir	-Moral Sensitivity Questionnaire (Ahlaki Duyarlılık Anketi) -Korean Defining Issues Test
Norton-Breitkreuz (2007) ⁷⁰	The status of continuing ethics review and continuing ethics review practices by canadian research ethics boards	Yüksek lisans tezi	Etik inceleme	Tanımlayıcı Kanada'daki tüm akademik ve akademik olmayan araştırma etik kurulları	Kanada	İnsan konularını içeren ve devam etmekte olan etik araştırma süreçleri, Kanada Araştırma Etik Kurulu'nun mevcut ilişkisini tanımlamak ve araştırmaktır	-Anket formu

devamı...→

TABLO 1: devamı.

Yazar-yıl	Tez başlığı	Tez türü	Tez konusu	Örneklem büyüklüğü	Ülke	Araştırma amacı	Ölçüm araçları
Iakovakis (2011) ⁷¹	An interdisciplinary inquiry into the ethics codes of the helping professions: Interpretations of moral principles and professional responsibilities	Yüksek lisans tezi	Etik kodlar	Tanımlayıcı etik kodlar	ABD	Birbirine yardımcı 5 disiplinli mesleki organizasyonları tarafından üretilen resmi etik kodlarını analiz etmek, etik kodlardaki mesleki sorumlulukları ve ahlâki ilkeleri yorumlama eksikliği ya da yokluğunu belirlemektir	-Kütüphanelik, psikoloji, sosyal hizmet, hemşirelik ve eğitim disiplinlerinin etik kodları
Khan (2013) ⁷²	Students' perceptions regarding the third year nursing ethics module at shifa college of nursing, Islamabad, Pakistan	Yüksek lisans tezi	Hemşirelik etiği	Nitel ve nicel karma yöntem 26 hemşirelik öğrencisi	Pakistan	Hemşirelik öğrencilerinin hemşirelik etiği modülüne ilişkin algılarını araştırmaktır	-Anket formu
Ritchie (2017) ⁷³	Nurse practitioners' experiences of moral distress in the continuing care setting	Yüksek lisans tezi	Ahlâki sıkıntı	Nitel/6 hemşire	Kanada	Sağlık bakım ortamında hemşireler tarafından deneyimlenen ahlâki sıkıntı anlayışını belirlemektir	-Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği
Schalikwyk (2012) ⁷⁴	Investigation into factors influencing nursing values in south Africa	Yüksek lisans tezi	Profesyonel hemşirelik etik değerleri	Nitel/235 hemşire	Güney Afrika	Güney Afrika'daki bir bölgede çalışan hemşirelerin, hemşire olarak çalışmalarının başlıca nedenini belirlemek, hemşirelik değerlerinin özünü tanımlamak, hemşirelik bakımını ve hemşirelik değerlerini etkileyen faktörleri belirlemektir	-Anket formu
Dorise (2008) ⁷⁵	Legal and ethical aspects of nursing practice in selected private hospitals in the western cape metropolitan area	Yüksek lisans tezi	Etik bakış açısı	Niceliksel ve tanımlayıcı 159 hemşire	Güney Afrika	Hemşirenin klinik uygulamalarını etkileyen yasal ve etik bakış açılarını araştırmaktır	-Anket formu

bakım etiği, 5'i etik karar verme, 3'ü etik ikilem, 2'si etik davranış, 2'si etik sorun, 3'ü etik eğitimi, 3'si etik bakış açısı, 2'si etik kodlar, 2'si hemşirelik etiği, diğerlerinin ise otonomi, mahremiyet, hasta onuru, etik iklim, ahlâki gelişim, ahlâki deneyim, ilişkisel etik, ahlâki duyarlılık, etik inceleme, etik komiteler ve etik yeterlilik ile ilgili olduğu saptanmıştır (Tablo 1).¹⁴⁻⁷⁵

Sistematik derlemeye dâhil edilen tezlerin 17'si tanımlayıcı, 11'i nitel, 4'ü kesitsel, 4'ü nitel ve nicel karma yöntem, 3'ü tanımlayıcı ve ilişkisel, 3'ü nitel-fenomenolojik, 3'ü nitel-tanımlayıcı, 2'si metodolojik, 2'si tanımlayıcı ve analitik, diğerleri ise nicel, nicel-tanımlayıcı, metodolojik-tanımlayıcı, metodolojik-nitel, metodolojik-nicel-tanımlayıcı, tanımlayıcı-kesitsel-karşılaştırmalı, kesitsel-ilişkisel-nitel-tanımlayıcı, nitel-temel teori tasarımı, vaka analizi metodolojisi, temel teori tasarımı, tanımlayıcı-nitel-fenomenolojik, ön test-son test araştırma tasarımına sahiptir (Tablo 1).^{14,15,17,18,20-28,30-34,36-38,40,41,43-46,49,50,52-58,60-62,64,66-73}

Araştırma dâhilindeki tezlerin 19'u Türkiye'de, 27'si Amerika Birleşik Devletleri'nde, 11'i Kanada'da, 2'si Güney Afrika'da ve diğerleri Avustralya'da, İrlanda'da, Pakistan'da gerçekleştirilmiştir.^{14-44,47-50,56-58,62,68,70,7-75} Ayrıca, tezler çoğunlukla tezin yapıldığı ülkenin belirli bir bölgesinde bulunan üniversitelerde ve devlet, özel, eğitim/araştırma hastanelerinin çeşitli kliniklerinde gerçekleştirilmiştir (Tablo 1).

Tezlerin örnekleme incelendiğinde; 36'sı hemşire, 5'i akademisyen hemşire, 4'ü hemşirelik öğrencisi, 3'ü hasta yakını, 2'si hemşire-ebe, 2'si hasta, 2'si sağlık personeli ve diğerleri ise klinik eğitimci, sağlık personeli, hemşirelik mezunları, hemşirelik öğrencisi- hemşire-öğretim üyesi, hemşirelik öğrencisi-öğretim üyesi, hasta-hasta yakını-sağlık personeli, araştırma makalesi, etik kodlar ve etik kurullar ile yürütülmüştür (Tablo 1).^{14-28,30-33,35-55,57,59,61-66,68,69,73-75}

Araştırma kapsamına alınan tezlerin ölçüm araçları incelendiğinde; 12'sinde Ahlâki Duyarlılık Anketi (Moral Sensitivity Questionnaire), 4'ünde Ahlâki Sıkıntı Ölçeği (Moral Distress Scale), 2'sinde

Kurumsal Adalet Algısı Ölçeği (Organizational Justice Scale), 2'sinde Değerler Hiyerarşisi Ölçeği, 2'sinde İş Doyumu Ölçeği ve diğer tezlerde ise Hemşirelikte Profesyonelliğe İlişkin Davranışsal Envanter, Hemşirelik Etik İkilem Testi, Etik İklim Ölçeği, Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Etik İkilemler Anketi, Meslekte Profesyonel Tutum Envanteri, Maneviyat ve Manevi Bakım Dereceleme Ölçeği, Etik Liderlik Ölçeği, Kurum Kültürü Ölçeği ve Etik Davranışlar Ölçeği, Maslach Tükenmişlik Ölçeği, "COPE Inventory", "Hospital Ethical Climate Survey", "Perceived Leader Integrity Scale", "Impact of Event Scale", "Nurses' Ethical Decision Making around End of Life Care Scale", "Nurses Ethical Involvement Survey", "Ethical Awareness Scale", "Question and Understanding Aid", "Ethical Position Questionnaire", "Nurses Professional Values Scale Revised", "Korean Defining Issues Test", "The Debriefing for Meaningful Learning", "Forensic Nursing Photodocumentation & Digital Imaging Study Survey" ve araştırmacılar tarafından oluşturulan konu ile ilgili anket formu ile sosyodemografik özellikler veri formu kullanılmıştır (Tablo 1).^{14,15,17,19-21,23-25,27,28,30-32,36,37,39,42,69}

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Hemşirelik etiğinin öğretiminde lisans, yüksek lisans ve doktora süreçlerinde birtakım farklılıklar yaşanmaktadır. Eğitimdeki bu farklılıklar araştırmalarda ve lisansüstü tezlerde hemşirelikte etik ile ilgili yeni ölçeklerin geliştirilmemesi, etiğin bileşenlerinin derinlemesine incelenmemesi, daha çok tanımlayıcı tipte çalışmaların yapılması gibi bazı sınırlılıklara neden olmaktadır. Düşünülen bu sınırlılıklardan yola çıkılarak ve konuya ilişkin durum saptaması yapabilmek için bu sistematik derleme ile 2007-2017 yılları arasında yapılmış tezlere odaklanılmıştır. Bu doğrultuda araştırmacının amacı, hemşirelik alanında etik konusu ile ilgili yayımlanmış yüksek lisans ve doktora tezlerinin gözden geçirilmesi ve tezlerden elde edilen verilerin sistematik biçimde incelenmesidir. Bu bağlamda, araştırmaya 62 tez çalışması dâhil edilmiştir.

Etik, hemşirelik mesleğinin merkezindedir ve hemşireleri etkileyen etik konulara büyük önem verilmekle birlikte, az sayıda tez çalışmasında hemşirelik etiği üzerine odaklanılmıştır. Literatürde, etiğe ilişkin çok fazla kaynak bulunmakla birlikte, hemşirelik alanında diğer bilimlerle karşılaştırıldığında bu kaynaklar yetersiz kalmaktadır.⁷⁶ Araştırma kapsamına alınan tezlerin sayı dağılımlarına bakıldığında, tezlerin çoğunluğunun yüksek lisans tezi olduğu görülmüştür. Benzer şekilde Ardahan ve Özsoy'un, hemşirelik alanındaki lisansüstü tezlerin konu eğilimleri başlıklı çalışmalarında da yüksek lisans tez sayısı doktora tez sayısından fazla bulunmuştur. Aynı zamanda, doktora eğitim programının daha geç dönemde başlaması ve bu programlardaki öğrenci sayısının daha az olmasının yapılan tez sayısını etkilediğini bildirmişlerdir.⁹ Ayrıca; yüksek lisans tez sayısının doktora tez sayısından fazla olması, doktora eğitim süresinin yüksek lisans eğitim süresine göre uzun olması ve bazı yükseköğretim kurumlarında doktora eğitim programının bulunmaması gibi sebeplerden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmaya dâhil edilen tez çalışmalarındaki veri toplama yöntemleri incelendiğinde, en sık "Etik Duyarlılık Anketi" ve "Ahlâki Sıkıntı Ölçeği"nin kullanıldığı saptanmıştır. Aynı zamanda yüksek lisans ve doktora tezlerinin büyük bir bölümünde araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formlarının ve görüşme yöntemlerinin kullanıldığı belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde de etik sorun, etik ikilem, ahlâki sıkıntı ve etik davranışı ele alan ölçeklerin, araştırmacılar tarafından geliştirilen soru formlarının ve görüşme tekniklerinin, etik duyarlılığı ölçmek için de genellikle senaryoların kullanıldığı görülmektedir.⁷⁷⁻⁸⁶ Yine son yıllarda hemşirelikte etik alanında, farklı konularda geliştirilen ya da Türkçe'ye uyarlanan ölçek sayısının artışına rağmen sistematik derlemede incelemeye alınan tez çalışmalarında, genellikle ulusal ve uluslararası literatürde yer alan veri toplama araçlarının kullanıldığı, yalnızca iki doktora tezinin ölçek geliştirme ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Arslan ve ark.nın, Türkiye'de hemşirelikte doktora tez çalışmalarının özelliklerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, araştırma

kapsamına alınan 93 tezden sadece 3'ünün ölçüm aracı geliştirilmesi ile ilgili olduğu belirlenmiştir.¹⁰ Bunun sebebi ise araştırmacının amacına yönelik uygun bir ölçeğin bulunmaması, araştırmacının belirlediği araştırma tasarımının ölçek kullanmaya uygun olmaması olabilmektedir.

Hemşirelik ve etik konusunda yayımlanmış kanıta dayalı çalışmaların hemşirelik eğitimi geliştireceği, bir bakım kalitesi standardı oluşturacağı ve hemşirelik mesleğinin bilimsel alt yapısını güçlendireceği düşünülmektedir. Çalışma kapsamına dâhil edilen tezlerin ele aldıkları konular incelendiğinde; yüksek lisans eğitim programı tezlerinin daha çok etik duyarlılık ve ahlâki sıkıntı ile ilgili olduğu, doktora eğitim programı tezlerinin ise daha çok ahlâki sıkıntı ve etik eğitimi ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Literatür incelendiğinde de sistematik derleme sonuçlarına paralel olarak, hemşirelikte ahlâki sıkıntı ve etik duyarlılık konusunda birçok çalışmanın olduğu görülmektedir.^{78,82,87-92} Aynı zamanda, hemşirelik etiği ile ilişkili olarak literatürde; etik ikilem, etik sorun, etik eğitimi ve etik karar verme kavramlarına daha çok odaklanıldığı anlaşılmaktadır.^{83,85,86,93-96}

Çalışma kapsamına alınan tezlerin yıllara yönelik dağılımlarına bakıldığında, çoğunlukla 2010 yılından sonra yapıldığı sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde, Besen (2016) tarafından gerçekleştirilen hemşirelik alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelendiği bir çalışmada, tezlerin büyük çoğunluğunun 2007 yılı ve sonrasında yapıldığı saptanmıştır.⁹⁷ Arslan ve ark. tarafından, hemşirelikte doktora tez çalışmalarının özelliklerinin incelendiği bir çalışmada, incelenen tezlerin çoğunun 2006 yılından sonra yapıldığı görülmüştür.¹⁰ Bu durum, başlangıçta sınırlı sayıda açılan hemşirelik alanındaki lisansüstü eğitim programlarının son yıllarda büyük bir artış göstermesi ve akademik alanda kariyer yapmak isteyen hemşirelik okulu mezununun artması ile açıklanabilmektedir.

Yüksek lisans ve doktora eğitim programı tezlerinin ülkelere göre dağılımı incelendiğinde, tezlerin ağırlıklı olarak Amerika Birleşik Devletleri, Türkiye ve Kanada'da yapıldığı belirlenmiştir. Lisansüstü eğitim programlarının ilk olarak bu ülke-

lerde başlaması, yüksek lisans ve doktora eğitimi veren hemşirelik okulu sayısının fazla olması bu sonucu destekler niteliktedir.

Çalışmaya alınan yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının örneklem gruplarına bakıldığında, örneklem gruplarını daha çok hemşirelerin oluşturduğu saptanmıştır. Literatür incelendiğinde, benzer şekilde örneklem gruplarının hemşire ve hemşirelik öğrencileri çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.^{81,84,98,99} Tel ve Sabancıoğulları (2014) tarafından gerçekleştirilen, psikiyatri alanında yapılan doktora tezlerinin özelliklerinin incelendiği çalışmada da tezlerin %23'ünün örnekleminin hemşirelerden oluştuğu saptanmıştır.¹⁰⁰ Bu çalışmalardan farklı bir şekilde, Shin ve ark. tarafından 2000-2006 yılları arasında, hemşirelik alanında gerçekleştirilen doktora tezlerinin incelendiği çalışmada ise tezlerin önemli bir kısmında örneklem grubunu hastaların oluşturduğu görülmüştür.¹⁰¹ Ardahan ve Özsoy'un, Türkiye'de hemşirelik yüksek lisans ve doktora tezlerindeki eğilimlerini belirlemek için yaptıkları çalışmada, yüksek lisans ve doktora tezlerinde çoğunlukla hasta/sağlıklı bireylerin örneklem grubuna alındığı saptanmıştır.⁹ Bu bağlamda, yapılan tezlerin örneklem grupları farklılık göstermekle birlikte, genellikle hasta/sağlıklı birey ve hemşirelerden oluştuğu sonucuna varılabilmektedir.

Yapılan çalışmada, tezlerde kullanılan araştırma tasarımlarına bakıldığında, çoğunlukla tanımlayıcı ve nitel araştırma tasarımlarının kullanıldığı saptanmıştır. Literatür incelendiğinde de hemşirelikte etik alanında yapılan çalışmaların genellikle tanımlayıcı araştırma tasarımı çerçevesinde şekillendiği görülmektedir.^{83,84,90,98} Yüksek lisans ve doktora tezlerinin incelendiği çalışma sonuçlarına bakıldığında, genellikle niceliksel araştırma tasarımlarından tanımlayıcı ve deneysel-deneysel olmayan araştırma tasarımlarının kullanıldığı anlaşılmaktadır.^{9,97,100-102} Niteliksel araştırma tasarımlarının çok fazla kullanılmaması, araştırma tasarımının esnek olması, araştırma sonucunda tek ve nesnel bir gerçeğin olmaması, gerçekliğin araştırmacıya bağlı olması nedeni ile, planlanmasının ve yürütülmesinin zor olmasından kaynaklanıyor olabilmektedir.

Bu sistematik derlemenin sonucunda, hemşirelik etiğinde gerçekleşen lisansüstü tezlerinin ağırlıklı olarak nitel ve tanımlayıcı çalışmalara odaklanıldığı görülmüştür. Yapılan tezlerin benzer konu başlıklarını içerdiği daha çok ahlâki duyarlılık, etik duyarlılık gibi başlıklara odaklanıldığı görülmektedir. Oysa ki hemşirelik etiğinde çalışılması gereken çeşitli alanlar mevcuttur. Hem çalışma yöntemi açısından farklılıklar gösterebilecek standardize hastanın kullanımı, simülasyon gibi yöntemlerin hemşirelik etiğine entegre edilebileceği hem de örnek olay, rol-play, olgu analizi gibi boyutlarla ele alınacak çalışmalara ihtiyaç duyulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, hemşirelik etiğinde verilen eğitimin eleştirel düşünmeye, olgu analizi yapabilmeye, hemşirelik etiğindeki sorunların farkına varıp çözüm yolları üretebilmeye dayanandırılması gerektiği düşünülmektedir. Ayrıca, hemşireliğin profesyonel çatısına temel oluşturan etik konusunun daha derinlemesine incelendiği yüksek lisans, doktora tezleri ve araştırmaların yapılması önerilmektedir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Esra Akın Korhan; **Tasarım:** Esra Akın Korhan; **Denetleme/Danışmanlık:** Esra Akın Korhan; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Duygu Yıldırım, Merve Kırşan; **Analiz ve/veya Yorum:** Esra Akın Korhan, Duygu Yıldırım, Merve Kırşan; **Kaynak Taraması:** Duygu Yıldırım, Merve Kırşan; **Makalenin Yazımı:** Esra Akın Korhan, Duygu Yıldırım, Merve Kırşan; **Eleştirel İnceleme:** Duygu Yıldırım, Merve Kırşan.

KAYNAKLAR

- Can Ş, Acaroğlu R. [Relation of professional values of the nurses with their individualized care perceptions]. *F.N Hem Derg* 2015;23(1): 32-40.
- Karadağlı F. [Students' professional value perception and affecting factors]. *Mersin University Journal of Health Sciences* 2016;9(2): 81-91.
- Volker DL. Is there a unique nursing ethic? *Nurs Sci Q* 2003;16(3):207-11.
- Milton CL. Ethics content in nursing education: pondering with the possible. *Nurs Sci Q* 2004;17(4):308-11.
- Donnelly MB, Horsley TL, Adams WH, Gallagher P, Zibricky CD. Effect of simulation on undergraduate nursing students' knowledge of nursing ethics principles. *Can J Nurs Res* 2017;49(4):153-9.
- Ersoy N. [Nursing and ethic]. *Nursing Bulletin* 1994;8(33):43-51.
- Akbaş M, Tuncer İ. [The status of ethical education at undergraduate level nursing schools]. *DEUHYO ED* 2014;7(3):206-11.
- Gül Ş, Kuzuca İG, Yalim NY. [The ideas of nurses about the reflection of ethic education in their professional life]. *Turkish Journal of Bioethics* 2016;3(2):85-97.
- Ardahan M, Özsoy S. [Nursing research trends in Turkey: a study on postgraduate and doctorate theses]. *Gümüşhane University Journal of Health Sciences* 2015;4(4):516-34.
- Arslan F, Uzun Ş, Ofiaz F. [Characteristics, experienced difficulties and usage of doctoral dissertations in nursing in Turkey]. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci* 2010;2(2):110-22.
- Yin TJ, Hsu N, Tsai SL, Wang BW, Shaw FL, Shih FJ, et al. Priorities-setting for nursing research in the republic of China. *J Adv Nurs* 2000;32(1):19-27.
- Morena-Casbas T, Martín-Arribas C, Ortes-Cortés I, Ortes-Cortés P. Identification of priorities for nursing research in Spain: a Delphi study. *J Adv Nurs* 2001;35(6):857-63.
- Blažun Vošner H, Železnik D, Kokol P, Vošner J, Završnik J. Trends in nursing ethics research: mapping the literature production. *Nurs Ethics* 2017;24(8):892-907.
- Orgun F. Byrd'ın Hemşirelere Yönelik Etik Duyarlılık Testi'nin geçerlik ve güvenilirliğinin incelenmesi. Doktora Tezi. İzmir: Ege Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2008. p.62-81. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Utku N. Hemşire ve ebelerin kişisel olarak değerlendirmesi. Doktora Tezi. Bursa: Uludağ Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015. p.53-5. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Cerit B. Hemşirelerin profesyonel davranışları ile etik karar verebilme düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi. Doktora Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2010. p.34-47. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
- Köktürk B. Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıkları arasındaki ilişkinin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2013. p.33-40. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.

18. Avci K. [Pediatri alanında hemşirelerin etik sorunların çözümüne yönelik yaklaşımlarının incelenmesi]. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2007. p.20-4. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
19. Pekcan HS. Yalova İli ve çevresinde görev yapan hekimlerin ve hemşirelerin etik duyarlılıkları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2007. p.18-22. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
20. Sonakin C. Hemşirelerin iş doyumları ile çalıştıkları kurumların etik iklimi arasındaki ilişki. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2010. p.42-65. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
21. Ergene Z. Psikiyatri kliniklerinde çalışan hemşirelerin etik duyarlılıkları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Haliç Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2012. p.30-3. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
22. Esen B. Yenidoğan yoğun bakım ebe ve hemşirelerinin etik ikilemleri ve mesleki profesyonellik düzeyleri ile ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2013. p.36-41. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
23. Tazegün A. Çocuk hemşirelerinin etik duyarlılık düzeyleri ve etkileyen faktörler. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2013. p.13-4. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
24. Daşbilek F. Hemşirelerin kişisel değerleri ile etik duyarlılıklarının bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016. p.20-3. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
25. Arslan G. Hemşirelerin etik duyarlılık düzeylerinin yoğun bakıma özel etik konulardaki yaklaşımları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Acıbadem Mehmet Ali Aydınlar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017. p.21-6. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
26. Özlem M. Etik eğitim programının hemşirelerin etik karar verebilme düzeyine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. İzmir: İzmir Katip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016. p.49-56. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
27. Nas Z. Hemşirelerin etik duyarlılıklarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Medipol Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017. p.15-8. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
28. Aydoğan A. Acilde çalışan sağlık personelinin etik duyarlılıklarının belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Erciyes: Erciyes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
29. Karabulut SD. Hemşirelikte etik eğitimi ve örnek bir müfredat geliştirme. Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2015. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
30. Çitak G. Yöneticilerin etik liderlik davranışları ve hemşirelerin örgütsel adalet algıları. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
31. Özsoy Z. Hastanelerdeki kurum kültürünün hemşirelerin etik ve kurumsal adalet davranışları üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2017. p.27-31. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
32. Palazoğlu CA. Acil serviste çalışan hemşirelerin tükenmişlik ve iş doyumları düzeylerinin etik duyarlılıkla ilişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>.
33. Friedman LA. Patient experience of privacy while participating in group healthcare: a phenomenographic description. Doctor of Philosophy. Massachusetts: Boston College William F. Connell School of Nursing; 2015. p.71-92. <http://hdl.handle.net/2345/bc-ir:104883>.
34. Randall CS. A simulation to improve the clinical nursing instructor's teaching of ethics to students in the clinical setting. Doctoral of Nursing. Maine: University of Southern Maine, School of Nursing; 2015. p.55-63. <http://digitalcommons.usm.maine.edu/etd/296/>.
35. Silva M. Moral distress. Rhode Island: The School of Nursing Rhode Island College, Masters of Science in Nursing, 2015. p.30-8. <https://digitalcommons.ric.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1169&context=etd>.
36. Zavotsky KE. Exploring the relationship between moral distress and coping in emergency nursing. Doctor of Philosophy. New Jersey: Seton Hall University; 2015. p.64-9. <http://scholarship.shu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3061&context=dissertations>.
37. Gonzalez J. Exploring the presence of moral distress in critical care nurses. Rhode Island: School of Nursing Rhode Island College, Master of Science in Nursing; 2016. p.22-5. <https://digitalcommons.ric.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1186&context=etd>.
38. Bowser CM. Exploring nurses' attitudes about the value of a hospital based medical futility policy. Master of Science in Nursing. Rhode Island: The School of Nursing Rhode Island College; 2016. p.22-5. <https://digitalcommons.ric.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1142&context=etd>.
39. Makiya DJ. Moral distress, leadership integrity, ethical climate and turnover intent in critical-care nurses. Doctor of Philosophy. Texas: College of Nursing and Health Sciences, the University of Texas at Tyler, Tyler; 2016. p.35-8. https://scholarworks.uttyler.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1067&context=nursing_grad.
40. Blackburn AC. Stories, ethics and the interpretation of meaning: bearing witness to mothers' stories of their neonatal intensive care unit experience. Doctor of Philosophy. Hattiesburg: The University of Southern Mississippi; 2009. p.104-21. <https://aquila.usm.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2028&context=dissertations>.
41. Porter RB. Nurse managers' moral distress in the context of the hospital ethical climate. Doctor of Philosophy. Iowa City: College of the University of Iowa; 2010. p.83-93. <https://pdfs.semanticscholar.org/67d1/2edf5d6c90c217e3f8570c7f74b2835d82a5.pdf>.
42. Villers MJD. Moral distress and avoidance behavior in nurses working in critical care and non-critical care units. Doctor of Philosophy. Illinois: Loyola University Chicago; 2010. p.45-55. https://ecommons.luc.edu/cgi/viewcontent.cgi?referer=https://www.google.com.tr/&httpsredir=1&article=1194&context=luc_diss
43. Baxter ML. "Being Certain": moral distress in critical care nurses. Doctor of Philosophy. Richmond: Virginia Commonwealth University; 2012. p.29-32. <https://scholarscompass.vcu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3938&context=etd>.
44. Bartlett JL. Developing ethical competence: the perspective of nurse educators from pre-licensure baccalaureate nursing programs accredited by the commission on collegiate nursing education. Doctor of Philosophy in Nursing. Las Vegas: University of Nevada; 2013. p.32-46. <https://digitalscholarship.unlv.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=2975&context=thesesdissertations>
45. Lowden-Crook CL. The "globesity" trend: exploring the ethical concerns of registered nurses caring for bariatric surgery patients. Master of Nursing. Indiana: The University of Notre Dame; 2014. p.38-44. <https://researchonline.nd.edu.au/cgi/viewcontent.cgi?article=1090&context=theses>.
46. Schmidt BJ. Core professional nursing values as experienced by baccalaureate nursing students who are men. Doctor of Philosophy. Florida: Nova Southeastern University College of Nursing; 2014. p.42-56. https://nsuworks.nova.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1000&context=hpd_con_stu.

47. Musto LC. Doing the best I can do: moral distress in adolescent mental health nursing. Master of Nursing. Victoria BC: University of Victoria; 2010. p.16-21. <https://pdfs.semanticscholar.org/2cb6/18a69de4b554c5309c2b97e0478c2b3d29df.pdf>.
48. Vihos J. Nursing student moral development in preceptorship: Socializing for authentic caring engagement in nursing practice. Doctor of Philosophy. Edmonton: University of Alberta Faculty of Nursing; 2015. p.34-51. https://era.library.ualberta.ca/items/8311a94c-10cc-4b13-baf3-e3bed694c493/view/0ab38deaf65-4ccd-839f-c64bd4aefa0b/Vihos_Jill_E_201503_PhD_PDF-A.pdf.
49. McMurray E. Getting through the shift navigating moral distress in acute care nursing. Master of Nursing. Victoria BC: University of Victoria in the School of Nursing; 2016. p.19-25. https://dspace.library.uvic.ca/bitstream/handle/1828/7681/McMurray_Elizabeth_MN_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
50. Fisher K. Understanding aboriginal families' experiences of ethical issues in a paediatric intensive care environment: A relational ethics perspective. Master of Nursing. Edmonton: University of Alberta Faculty of Nursing; 2010. p.20-31. <https://era.library.ualberta.ca/items/f39a5bfd-c822-4080-a5ba-c98503b72b20>.
51. Kim S. Development and initial psychometric evaluation of nurses' ethical decision making around end of life care scale (NEDM-EOLCS) in Korea, Boston College William F. Doctor of Philosophy. Massachusetts: Connell School of Nursing; 2009. p.30-7. <https://dlib.bc.edu/islandora/object/bc-ir:101479>.
52. Settle MD. Predictors of NICU nurse activism: Response to ethical dilemmas. Doctor of Philosophy. Boston College William F. Massachusetts: Connell School of Nursing; 2010. p.43-54. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.820.7310&rep=rep1&type=pdf>.
53. Milliken A. The development and psychometric validation of the ethical awareness scale. Doctor of Philosophy. Boston College William F. Massachusetts: Connell School of Nursing; 2017. p.51-62. <https://pdfs.semanticscholar.org/13bc/510a6e7de58d28cf7f9bb0eba99cce53cf12.pdf>.
54. Greaney AM. Autonomy as lived: An empirical ethical analysis of patient autonomy in the clinical context of individuals engaged with self-testing technology. Doctor of Philosophy. Dublin: School of Nursing and Human Sciences Dublin City University; 2014. p.70-82. http://doras.dcu.ie/20159/1/A.M._GREANEY_-_E-THESIS_-_SEPTEMBER_11__2014.pdf.
55. Ekroos RA. Exploring forensic nursing ethics and practice: roles, loyalties and photodocumentation practices. Doctor of Philosophy. Seattle: University of Washington Faculty of Nursing; 2016. p.58-61. https://digital.lib.washington.edu/researchworks/bitstream/handle/1773/37200/Ekroos_washington_0250E_16305.pdf?sequence=1&isAllowed=y.
56. Roy JA. Reconnecting nursing and patient dignity: an integrative review. Master of Science in Nursing. Vancouver: The University of British Columbia; 2014. p.25-32. <https://open.library.ubc.ca/cIRcle/collections/ubctheses/24/items/1.0166956>.
57. Saran N. Understanding nursing care of older adults with 'Do Not Resuscitate' orders in acute care. Master of Science in Nursing. Vancouver: The University of British Columbia; 2014. p.45-9. <https://open.library.ubc.ca/cIRcle/collections/ubctheses/24/items/1.0166922>.
58. Montreuil M. Moral experiences of crisis management in a child mental health setting: A participatory hermeneutic ethnographic inquiry. Doctor of Philosophy. Montreal: Ingram School of Nursing McGill University; 2017. p.35-118. http://digitool.library.mcgill.ca/webclient/StreamGate?folder_id=0&dvs=1528636535677-383.
59. Muster RJ. Violation of personal and professional nursing values: six case studies of nurses who have left nursing. Doctor of Philosophy. Minneapolis: Faculty of Nursing University of Minnesota; 2012. p.45-57. <http://purl.umn.edu/144268>.
60. Gentry JA. A study of the attributes of vocational nurse educators about codes of ethics. Doctor of Philosophy. Minnesota: Capella University; 2007. p.40-50. <https://search.proquest.com/docview/304722876?accountid=141837>.
61. Sullivan KL. An Ethnonursing Study of the Culture Care Values, Beliefs and Practices of New Baccalaureate-Prepared Registered Nurses Regarding the Primacy of an Ethical Commitment to the Patient Within a Magnet Hospital. Doctor of Philosophy. Colorado: University of Northern Colorado; 2012. p.87-103. <https://search.proquest.com/docview/1318673194?accountid=141837>.
62. Lermeyer G. Hearing the call of parents: relational ethics in the NICU. Master of Nursing. Ottawa: University of Alberta; 2007. p.28-45. <https://search.proquest.com/docview/304790876?accountid=141837>.
63. Leslie JL. Quest and daring: The ethic of care in a nursing classroom. Doctor of Philosophy in Nursing Sciences. Chicago: University of Illinois; 2010. p.46-68. <https://search.proquest.com/docview/744074637?accountid=141837>.
64. Tackett MK. Social justice: Faculty reports on students clinical incompetence from the ethic of justice and the ethic of care. Doctor of Education. Hartford: University of Hartford; 2010. p.44-61. <https://search.proquest.com/docview/305239691?accountid=141837>.
65. Grason SA. Teaching ethics in classroom settings: perceptions and experiences among nursing faculty in pre-licensure baccalaureate nursing programs. Doctor of Philosophy. Macon: Mercer University; 2015. p.39-57. <https://search.proquest.com/docview/1749792834?accountid=141837>.
66. Hartranft HR. The effect of ethical ideology and professional values on registered nurses' intentions to act Accountably. Doctor of Philosophy. Florida: University of South Florida; 2009. p.37-41. <http://scholarcommons.usf.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3001&context=etd>.
67. McLaughlin MAS. (2016). The experience of accelerated nursing program graduates utilizing ethics in their nursing practice. Doctor of Education. New York: Columbia University; 2016. p.45-59. <https://search.proquest.com/docview/1835169096?accountid=141837>.
68. Jarrin I. The place of ethics in mental health nurses' clinical judgment in the use of seclusion. Master of Nursing. Winnipeg: Faculty of Nursing University of Manitoba; 2013. p.39-42. https://mspace.lib.umanitoba.ca/bitstream/handle/1993/22136/Jarrin_Isabelle.pdf?sequence=1.
69. Park M. The relationship of ethics education to moral sensitivity and moral reasoning of students in baccalaureate nursing programs of South Korea. Doctor of Philosophy. Chapel Hill: University of North Carolina; 2011. p.57-75. <https://cdr.lib.unc.edu/record/uiid:07d0f248-f51a-4219-b8b6-ba5365928f3a>.
70. Norton-Breitkreuz KA. The status of continuing ethics review and continuing ethics review practices by Canadian research ethics boards. Master of Nursing. Ottawa: University of Alberta; 2007. p.46-52. <https://search.proquest.com/docview/304790823?accountid=141837>.
71. Iakovakis CL. An Interdisciplinary inquiry into the ethics codes of the helping professions: interpretations of moral principles and professional responsibilities. Master of Science in Information Studies. Austin: University of Texas; 2011. p.24-30. <http://hdl.handle.net/2152/ETD-UT-2011-05-3522>.
72. Khan FH. Students' perceptions regarding the third year nursing ethics module at Shifa College of Nursing. Master in Philosophy. Islamabad: Stellenbosh University; 2013. p.8-10. <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.884.1924&rep=rep1&type=pdf>.
73. Ritchie V. Nurse practitioners' experiences of moral distress in the continuing care setting. Master of Nursing. Edmonton: Faculty of Nursing University of Alberta; 2017. p.28-29. https://era.library.ualberta.ca/items/d65148b8-59aa-4dcf-a6de-5ad569ac7332/view/97e78e4d-7507-4897-8a00-d9df064e37e2/Ritchie_Vanessa_S_201708_MN.pdf.

74. Schalkwyk TV. Investigation into factors influencing nursing values. Master of Nursing Science. Stellenbosch: South Africa Faculty of Health Sciences at Stellenbosch University; 2012. p.4-7. <http://scholar.sun.ac.za/handle/10019.1/20001>.
75. Dorse AJ. Legal and ethical aspects of nursing practice in selected private hospitals in the western cape metropolitan area. Master of Nursing Science. Stellenbosch: Faculty of Health Sciences at Stellenbosch University; 2008. p.40-8. <http://hdl.handle.net/10019.1/3327>.
76. Kangasniemi M, Pakkanen P, Korhonen A. Professional ethics in nursing: an integrative review. *J Adv Nurs* 2015;71(8):1744-57.
77. Ersoy N, Göz F. The ethical sensitivity of nurses in Turkey. *Nurs Ethics* 2001;8(4): 299-312.
78. Kim YS, Park JW, You MA, Seo YS, Han SS. Sensitivity to ethical issues confronted by Korean hospital staff nurses. *Nurs Ethics* 2005;12(6):595-605.
79. Ulrich CM, Taylor C, Soeken K, O'Donnell P, Farra A, Danis M, et al. Everyday ethics: ethical issues and stress in nursing practice. *J Adv Nurs* 2010;66(11):2510-9.
80. Lindy C, Schaefer F. Negative workplace behaviours: an ethical dilemma for nurse managers. *J Nurs Manag* 2010;18(3):285-92.
81. De-Keyser Ganz F, Berkovitz K. Surgical nurses' perceptions of ethical dilemmas, moral distress and quality of care. *J Adv Nurs* 2011;68(7):1516-25.
82. Sile'n M, Svantesson M, Kjellström S, Sidenvall B, Christensson L. Moral distress and ethical climate in a Swedish nursing context: perceptions and instrument usability. *J Clin Nurs* 2011;20(23-24):3483-93.
83. Cerit B, Dinç L. Ethical decision-making and professional behaviour among nurses: a correlational study. *Nurs Ethics* 2012;20(2):200-12.
84. Park M, Kjervik D, Crandell J, Oermann MH. The relationship of ethics education to moral sensitivity and moral reasoning skills of nursing students. *Nurs Ethics* 2012;19(4):568-80.
85. Settle PD. Nurse activism in the newborn intensive care unit: actions in response to an ethical dilemma. *Nurs Ethics* 2014;21(2):198-209.
86. Ganz FD, Wagner N, Toren O. Nurse middle manager ethical dilemmas and moral distress. *Nurs Ethics* 2015;22(1):43-51.
87. Radzvin LC. Moral distress in certified registered nurse anesthetists: implications for nursing practice. *AANA J* 2011;79(1):39-45.
88. Maluwa VM, Andre J, Ndebele P, Chilemba E. Moral distress in nursing practice in Malawi. *Nurs Ethics* 2012;19(2):196-207.
89. Huang FF, Yang Q, Zhang J, Khoshnood K, Zhang JP. Chinese nurses' perceived barriers and facilitators of ethical sensitivity. *Nurs Ethics* 2016;23(5):507-22.
90. Milliken A. Nurse ethical sensitivity: an integrative review. *Nurs Ethics* 2016;1-26.
91. Dalcali BK, Şendir M. [Determining the relationship between nurses personal values and their ethical sensitivity]. *F.N. Hem Derg* 2016;24(1):1-9.
92. Alan H, Şen HT, Şıpkın S. [Sensitivities of nurses working in intensive care units and operating room against ethical dilemmas: a sample of university hospital]. *Cumhuriyet Nurs J* 2017;6(1):26-33.
93. Lin CF, Lu MS, Chung CC, Yang YM. A comparison of problem-based learning and conventional teaching in nursing ethics education. *Nurs Ethics* 2010;17(3):373-82.
94. Hsu LL. Blended learning in ethics education: a survey of nursing students. *Nurs Ethics* 2011;18(3):418-30.
95. Hornvedt ME, Romøren R, Solvoll BA. Ethical problems related to intravenous fluids in nursing homes. *Nurs Ethics* 2014;21(8):890-901.
96. Aitamaa E, Leino-Kilpi I, Iltanen S, Suhonen R. Ethical problems in nursing management: the views of nurse managers. *Nurs Ethics* 2016;23(6):646-58.
97. Besen DB. Examining post graduate thesis in nursing in Turkey between 1980-2015. *International Journal of Health Science Research and Policy* 2016;1(2):46-51.
98. Ozturk H, Bahçecik N, Özçelik KS. The development of the patient privacy scale in nursing. *Nurs Ethics* 2014;21(7):812-28.
99. Vynckier T, Gastmans C, Cannaerts N, de Casterlé BD. Effectiveness of ethics education as perceived by nursing students: development and testing of a novel assessment instrument. *Nurs Ethics* 2015;22(3):287-306.
100. Tel H, Sabancıoğulları S. [Characteristics of psychiatric nursing doctoral theses]. *DEUHYO ED* 2014;7(3):178-85.
101. Shin H, Sung KM, Jeong SH, Kim DR. [Trends of doctoral dissertations in nursing science: focused on studies submitted since 2000]. *Tae-han Kanho Hakhoe Chi* 2008;38(1):74-82.
102. Lee KJ, Kang Y, Gu MO, Kim K, Kim O, Suh YO, et al. [Analysis of trends and contents of nursing doctoral dissertations in Korea]. *J Korean Acad Nurs* 2012;42(2):302-9.